

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка

ЕТИЧНИЙ КОДЕКС
університетської спільноти
в Центральноукраїнському державному університеті
імені Володимира Винниченка

Рекомендовано
вченою радою університету
(протокол № 5 від 26 грудня 2019 р.;
зі змінами, протокол № 6
від 28 листопада 2022 року)
Затверджено
конференцією трудового колективу
(протокол від 20.01.2020 року)

Голова вченої ради,
ректор Центральноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка

проф. Соболев Є.Ю.
28 листопада 2022 року

Етичний кодекс університетської спільноти в Центральноукраїнському державному університеті імені Володимира Винниченка / Кропивницький: РВВ ЦДУ ім. В. Винниченка, 2022. – 11 с.

УКЛАДАЧІ:

Козир І.А., проректор із науково-педагогічної роботи, канд. іст. наук, доцент;
Харченко С.П., завідувач навчально-методичним відділом, канд. філос. наук,
доцент.

Відповідальний за випуск: Козир І.А., проректор із науково-педагогічної роботи, канд. іст. наук, доцент.

Друкується за рішенням
конференції трудового колективу
Цentrальноукраїнського
державного університету
імені Володимира Винниченка
(протокол від 20 січня 2020 року)

Вступ

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка – університет, який має давні традиції педагогічної академічної освіти, науки й культури, що покладає на нього особливу місію в житті регіону та українського суспільства.

Усвідомлюючи виклики сучасного світу щодо розвитку знань, науки, підвищення якості освіти, вимоги суспільства до університету як творчого осередку спілкування викладачів, дослідників, студентів та громадськості, джерела високих моральних стандартів,

обстоюючи активну громадянську позицію,

сповідуючи цінності демократії та громадянського суспільства,

керуючись Законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про захист суспільної моралі», «Про запобігання корупції», Статутом Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка, положеннями Великої Хартії університетів, Бухарестською Декларацією з етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європейському регіоні, університетська спільнота ЦДУ імені В. Винниченка (далі – Університет) ухвалила цей Кодекс на Конференції трудового колективу.

Завданнями Етичного кодексу (далі – Кодекс) є:

– забезпечення ефективного здійснення викладачами своїх професійних обов'язків на підставі додержання принципів законності, суспільної моралі та високої культури;

– підвищення авторитету викладача;

– створення умов для розвитку в учасників освітнього процесу, членів університетської спільноти почуття справедливості, відповідальності, відданості справі, додержання загальнолюдських моральних цінностей, запобігання проявам корупції;

– формування принципової морально-правової позиції у взаєминах зі студентами, колегами та адміністрацією закладу.

Кодекс розроблено на основі українського та світового досвіду етичної нормотворчості, рекомендацій експертів, з урахуванням пропозицій трудових колективів структурних підрозділів, колективу Університету, а також погоджено з органами студентського самоврядування, профспілкових та інших громадських організацій.

Кодекс визначає, систематизує, упорядковує та закріплює єдину систему норм, правил і критеріїв професійної етики в усіх видах педагогічної діяльності, що регулюють відносини між науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти, а також між іншими працівниками закладу вищої освіти, підтримують якість професійної діяльності викладачів і честь їхньої професії.

Кодекс діє в межах Університету та призначений для застосування в освітньому процесі стосовно всіх його учасників та в діяльності всіх співробітників Університету.

1. Визначення понять, які закладено в основу Етичного кодексу

1.1. *Університетська спільнота* – здобувачі вищої освіти, слухачі довузівської підготовки, аспіранти, докторанти, професорсько-викладацький склад, адміністрація Університету, співробітники його структурних підрозділів, навчально-допоміжний персонал, працівники адміністративно-господарської частини;

1.2. *Академічна спільнота* – усі члени університетської спільноти, які беруть участь в освітній та науковій діяльності Університету;

1.3. *Університетський простір* – це територія всіх структурних підрозділів Університету та поза ними, де особа діє як член університетської спільноти.

2. Етичні принципи

2.1. Члени університетської спільноти у своїй діяльності керуються такими принципами:

– *академічна свобода* – самостійність, незалежність членів університетської спільноти у здобутті й поширенні знань та інформації, проведенні наукових досліджень і застосуванні їх результатів.

– *академічна доброчесність* – обстоювання чесності, справедливості, поваги, відповідальності, дотримання етичних принципів та визначених законом правил у навчанні, викладанні, у науковій (творчій) діяльності, зокрема:

- ✓ чесності у викладанні та навчанні, у наукових дослідженнях, у пошуку істини, у здобуванні знань;
- ✓ сприяння вільному обмінові ідеями для створення можливостей кожному найповніше розкрити свій потенціал;
- ✓ об'єктивності в оцінюванні знань студентів, у дослідницькій роботі, у науково-організаційній діяльності, пов'язаній з присудженням освітніх і наукових ступенів;
- ✓ самоповаги та поваги до людської гідності;
- ✓ дотримання авторських прав та прав на інтелектуальну власність;
- ✓ неприпустимості практики плагіату в будь-якому вияві;
- ✓ відкритості результатів наукових досліджень.

– *принцип справедливості* – неупереджене ставлення один до одного між членами університетської спільноти, об'єктивне оцінювання результатів своєї професійної діяльності і діяльності інших осіб;

– *принцип законності* – дотримання Конституції, Законів України, вимог чинних нормативних документів, які регламентують діяльність закладу вищої освіти;

– *принцип гендерної рівності*;

– *принцип взаємної довіри*, що сприяє вільному обміну інформацією в університетському середовищі, співпраці та продукуванню нових ідей;

– *принцип чесності й порядності*;

– *принцип компетентності та професіоналізму*, що стимулює підвищення професійного рівня;

– *принцип свободи в дослідницькій і викладацькій діяльності*;

– *принцип партнерства і взаємодопомоги*;

– *принцип взаємоповаги*, що зумовлює формування толерантного середовища, дотримання високої культури стосунків, цивілізованого розв'язання спірних питань;

– *принцип прозорості* – усі процедури, механізми функціонування Університету мають бути відкритими для університетської спільноти та громадськості;

– *принцип безпеки та добробуту* – члени університетської спільноти повинні дбати про безпеку, не створювати загрозу життю і здоров'ю іншим особам, піклуватися про раціональне використання матеріальних та фінансових ресурсів Університету.

2.2. Дотримання зазначених принципів має бути справою честі всіх членів університетської спільноти.

3. Етичні норми діяльності членів університетської спільноти

3.1. Етичні норми діяльності професорсько-викладацького складу, аспірантів, докторантів

Визначальний статус професорсько-викладацького складу в університетському просторі зумовлює характер його діяльності, кожен напрям якої має моральну вагу.

Професорсько-викладацький склад, аспіранти та докторанти мають дотримуватися етичних норм діяльності

– *як викладачі*:

- ✓ здобувати, примножувати, зберігати й поширювати наукові знання;
- ✓ розвивати й удосконалювати свою освітню майстерність;

- ✓ усебічно сприяти розвитку та чистоті української мови, забезпечувати її функціонування в освітньому процесі, у науковій діяльності, в усіх сферах життя Університету;
- ✓ власним прикладом сприяти формуванню академічної культури студентів;
- ✓ сумлінно виконувати обов'язки викладача, науковця;
- ✓ бути чесними та об'єктивними в оцінюванні знань і досягнень студентів;
- ✓ дотримуватися принципу домінантності інтересів студента, поважати індивідуальність студента, розвивати стосунки зі студентами на засадах соціального партнерства, співробітництва, співтворчості, виявляючи при цьому високий професійний такт та культуру спілкування;
- ✓ дотримуватися правил етичної поведінки з колегами і студентами;
- ✓ не допускати будь-якої дискримінації членів університетської спільноти;
- ✓ не допускати публічного коментування чи заочного обговорення приватного життя або особистих якостей студентів, викладачів чи адміністрації;
- ✓ дбати про патріотичне, правове, екологічне та культурно-естетичне виховання здобувачів вищої освіти; мотивувати їх до навчання;
- ✓ визнавати пріоритетність роботи в Університеті перед іншими видами фахової діяльності за його межами;

– як науковці:

- ✓ обстоювати інтелектуальну чесність та нетерпимість до порушення принципів академічної доброчесності;
- ✓ дбати про особисту та університетську наукову репутацію;
- ✓ зазначати свою належність до Університету в процесі опублікування результатів власних наукових досліджень та навчально-методичних робіт, виконаних у межах трудових відносин з Університетом;
- ✓ підвищувати наукову компетентність;
- ✓ дотримуватися української наукової й фахової термінології;
- ✓ нести моральну відповідальність за вибір тем, методів дослідження, за перебіг дослідницької роботи та за її результати;
- ✓ відкрито й об'єктивно висловлюватися про наукові чи етичні проблеми, пов'язані з дослідницькими проектами та їх упровадженням;

– як колеги:

- ✓ дотримуватися правил етичної поведінки, поважливого ставлення до колег, уникати конфліктних ситуацій;
- ✓ бути об'єктивними у професійному оцінюванні колег;
- ✓ поважати особистий простір колег;
- ✓ розвивати взаємини між колегами на засадах партнерства, поваги, взаємної підтримки, відкритості й довіри;
- ✓ допомагати іншим членам університетської спільноти у скрутних життєвих обставинах.

3.2. Етичні норми діяльності слухачів довузівської підготовки, здобувачів вищої освіти

Реалізуючи своє право на якісну освіту, слухачі довузівської підготовки, студенти та аспіранти усвідомлюють свої морально-етичні зобов'язання щодо академічної доброчесності, зокрема:

– у навчанні:

- ✓ дотримуватися принципів чесності, довіри, справедливості, поваги, відповідальності;
- ✓ обстоювати цінності академічної доброчесності та дотримуватися її правил в усіх видах діяльності в університетському просторі та за його межами;
- ✓ використовувати всі можливості Університету для набуття фахових компетенцій та особистісного розвитку;
- ✓ повідомляти адміністрацію Університету про будь-які прояви корупції, аморальної поведінки працівників закладу вищої освіти;
- ✓ не надавати прямо або опосередковано неправомірну вигоду чи подарунок іншим членам університетської спільноти з метою схилити їх до протиправного використання службових повноважень;

– в особистій поведінці:

- ✓ дотримуватися етичних норм спілкування та співпраці в університетському просторі та за його межами;
- ✓ усвідомлювати неприпустимість публічного коментування приватного життя чи особистих якостей студентів, викладачів та інших членів університетської спільноти;
- ✓ надавати підтримку іншим здобувачам вищої освіти в процесі навчання, адаптації до студентського життя.

3.3. Етичні норми діяльності адміністрації

Адміністрація в особі ректора, проректорів, керівників структурних підрозділів має дотримуватися таких норм:

- виявляти лідерські якості та високий професіоналізм;
- забезпечувати умови для утвердження та дотримання етичних принципів в університетському просторі;
- виявляти однакову повагу і ввічливість до всіх членів університетської спільноти, рівноправність у стосунках з членами університетської спільноти;
- дбати про логічність, неупередженість, прозорість, чітку критеріальність своїх рішень та адміністративних дій;
- запобігати конфліктним ситуаціям, а в разі їх виникнення – розв'язувати на основі неупередженого, прозорого та докладного вивчення;
- не ухвалювати рішень на основі неперевіреної інформації або інформації, одержаної з анонімних джерел;
- діяти в межах посадових обов'язків;

- дбати про ефективне використання ресурсів Університету та враховувати інтереси закладу вищої освіти у своїй діяльності;
- докладати зусилля для забезпечення належних умов роботи співробітників та навчання студентів;
- проводити регулярне оцінювання стану організаційної культури та виконання норм цього Кодексу.

3.4. Етичні норми діяльності навчально-допоміжного персоналу

Навчально-допоміжний персонал, враховуючи специфіку роботи в Університеті як в осередку освіти, науки і духовності, усвідомлює необхідність:

- бути чесними, порядними і відповідальними у виконанні своїх функціональних повноважень;
- сумлінно та якісно виконувати професійні обов'язки;
- дотримуватися умов конфіденційності в користуванні фаховою інформацією;
- бути ввічливими і виявляти повагу до всіх членів університетської спільноти;
- створювати в межах своїх фахових повноважень сприятливі умови для роботи працівників та навчання і громадської діяльності студентів Університету;
- не допускати публічного коментування приватного життя чи особистих якостей інших членів університетської спільноти;
- не виносити за межі Університету та не поширювати службову документацію.

Члени університетської спільноти повинні бути патріотами Університету, обстоювати його честь і гідність, підтримувати та примножувати його традиції.

Виступаючи в публічному просторі як приватні особи, вони повинні бути чесними й виваженими та усвідомлювати відповідальність, що громадськість може формувати думку про Університет зі слів, оцінок і вчинків його представників.

4. Неприпустимість порушення етичних принципів і норм членами університетської спільноти

4.1. Порушенням є недотримання академічної свободи та доброчесності, зокрема:

- свідоме поширення хибної чи упередженої інформації щодо наукових досліджень;
- використання наукових та навчально-освітніх матеріалів з недоброчесною метою;
- штучне обмеження академічної свободи членів університетської спільноти;

– використання даних чужих досліджень, методів, гіпотез і положень інших учених, чужих текстів (повністю або частково) без належного зазначення автора та джерела;

– внесення до списку авторів наукової чи навчально-методичної праці прізвищ осіб, які безпосередньо не брали участі в одержанні та опрацюванні результатів;

– підробка або спотворення даних чи цитат у будь-якій сфері академічної діяльності, підробка підписів у документах, зокрема у звітах, угодах, залікових книжках, заявах тощо;

– підготовка на замовлення і/чи продаж академічних текстів (контрольних, курсових, кваліфікаційних робіт, дисертацій і навчальної літератури);

– привласнення академічних текстів, виконаних іншими особами на замовлення.

4.2. У взаємодії з членами університетської спільноти неприпустимі:

– наклеп, зловмисне завдання шкоди репутації членів університетської спільноти;

– безпідставні звинувачення, вибудувані на суб'єктивному ставленні одного члена університетської спільноти до будь-якого іншого;

– коментар особистого життя чи трудових відносин за межами Університету;

– обговорення й коментар електронних декларацій, представлених у вузькому доступі;

– свідоме невиконання посадових обов'язків, прихована протидія виконанню посадових обов'язків іншими членами університетської спільноти;

– невинуваті дії, які завдають шкоди іншим членам університетської спільноти чи майну Університету та перешкоджають здійсненню освітнього процесу, проведенню наукових досліджень;

– дискримінація членів університетської спільноти за віком, громадянством, місцем проживання, статтю, кольором шкіри, соціальним і майновим станом, національністю, мовою, походженням, фаховою належністю, станом здоров'я, віросповіданням та іншими ознаками;

– насильство, агресія, сексуальні домагання;

– випадки булінгу (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно учасників освітнього процесу, унаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

4.3. Дії, які завдають шкоди репутації Університету:

– отримання чи пропонування незаконної винагороди або матеріальної вигоди за надання переваг у навчанні, наукових дослідженнях, посадовому просуванні тощо;

- участь у заходах, що мають неоднозначну (сумнівну) оцінку громадськості та членів університетської спільноти;
- вживання в університетському просторі ненормативної лексики, інші порушення загально визнаних норм поведінки;
- використання без відповідного дозволу університетської символіки в приватних чи публічних заходах, що не пов'язані з діяльністю Університету, з метою отримання матеріальної або нематеріальної вигоди;
- оприлюднення в засобах масової інформації та в соціальних мережах неперевіреної, неточної або неправдивої інформації особистого чи академічного характеру про Університет та членів його спільноти.

5. Дотримання Кодексу членами університетської спільноти

5.1. Члени університетської спільноти зобов'язані визнавати принципи та норми Етичного кодексу і в своїй діяльності неухильно його дотримуватися. Це зобов'язання засвідчується особисто при призначенні або обранні на посаду чи вступі на навчання.

5.2. Незнання або нерозуміння принципів і норм Кодексу не є виправданням неетичної поведінки представника університетської спільноти.

5.3. Порушення етичних принципів і норм передбачає відповідальність члена університетської спільноти, залежно від характеру і змісту порушень, а також ступеня їх умисності.

5.4. Будь-який член університетської спільноти може поскаржитися на порушення етичних принципів чи норм, зафіксованих у Кодексі, зокрема письмово звернутися до Комісії з етики або до керівника відповідного підрозділу, надавши докази фактів, викладених у скарзі. Керівник у встановленому порядку організовує передає матеріали на розгляд Комісії з етики.

5.5. Види порушень етичних норм:

5.5.1 Незначні порушення – це порушення, які не завдають значних репутаційних втрат іншим членам університетської спільноти та Університетові загалом і спричинені браком досвіду чи недостатнім розумінням принципів та норм академічної доброчесності.

5.5.2 До грубих порушень належать повторно вчинені незначні порушення, а також порушення, що завдають значної шкоди іншим членам університетської спільноти та/чи репутації Університету.

У випадку грубого порушення етичних принципів чи норм, зафіксованих у Кодексі, керівник відповідного підрозділу уповноважений ініціювати розгляд справи на засіданні Комісії з етики.

5.3. Комісія з етики

5.3.1 Комісія з етики складається з дев'яти осіб: трьох представників від професорсько-викладацького складу, двох представників від студентів, одного представника від аспірантів та докторантів, одного представника від адміністрації та двох представників від навчально-допоміжного персоналу.

5.3.2 До роботи Комісії з етики, крім її учасників, можуть бути залучені внутрішні чи зовнішні експерти з питань, що розглядаються, без права участі в голосуванні.

5.3.3 Склад Комісії затверджує вчена рада Університету.

5.3.4 Діяльність Комісії з етики регулюється спеціальним Положенням, розробленим на основі Етичного кодексу і затвердженим вченою радою Університету.

5.3.5 Висновки Комісії з етики мають рекомендаційний характер і керівництво Університету чи його структурного підрозділу може брати їх до уваги, ухвалюючи рішення щодо порушника Етичного кодексу.

6. Прикінцеві положення

6.1. Кодекс ухвалений на Конференції трудового колективу Університету та відкритий до змін.

6.2. Пропозиції щодо змін і доповнень до Кодексу, які може вносити кожний член університетської спільноти через відповідне звернення, розглядає Комісія з етики і виносить на обговорення університетської спільноти з подальшим затвердженням нової редакції Кодексу.

6.3. Зміни та доповнення вносяться до Кодексу на підставі рішення Конференції трудового колективу.